

Forum for
Utvikling og Miljø

Årsmelding 2015

Forum for utvikling og miljø arbeider for:

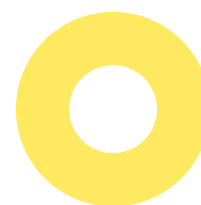
- At utvikling skal måles etter flere kriterier enn rent økonomiske kriterier. Utvikling må være basert på bærekraftighet og respekt for menneskerettighetene.
- Økt sosial utjevning internt i land og mellom land. Fattigdom og ulikhet i verden reduseres med hjelp av økonomisk fordeling, maktfordeling og ved å bekjempe sosial ulikhet.
- En rask utvikling mot et lavutslippssamfunn, der alle har lik tilgang til moderne og fornybar energi.
- Et effektivt internasjonalt regelverk for næringslivet som skal beskytte miljøet og menneskerettighetene når disse trues av sterke interesser.
- Rammevilkår som forebygger væpnet vold og konflikt, og som styrker menneskelig sikkerhet, for å oppnå varig fred.

Forsidebilde: ForUMs hovedsatsning i 2015 var å bidra til å gjøre de nye bærekraftsmålene så ambisiøse og gode som mulig. Det lyktes vi i stor grad med. Foto: UN Photo/Cia Pak

Utgitt: 18. mars 2016

Layout: Berrefjord foto & design

Innhold

Styreleder har ordet	4
2015 – et fremgangsrikt år for ForUM	5
Internasjonalt samarbeid	10
ForUM som endringsaktør og kompetansebygger	11
Styrets beretning 2015	12
Årsregnskap for Forum for utvikling og miljø 2015	14
Revisors beretning 2015	17
ForUMs arbeidsgrupper 2015	19

Styrelederen har ordet

2015 har vært et godt år for ForUM på tross av usikker økonomi og kutt i budsjettene. Sivilsamfunnet vant noen viktige seiere i året som har gått og ForUM som nettverk, møteplass, koordinator, samarbeidsaktør og kompetansebank har vært en viktig bidragsyter til dette.

Noen av høydepunktene du kan lese mer om i denne årsmeldingen er vårt arbeid inn mot Agenda 2030 og de nasjonale og internasjonale prosessene med nye bærekraftsmål og finansiering for utvikling. Det har blitt lagt ned mange konstruktive arbeidstimer i dette arbeidet, som har vært ForUMs største satsning i 2015. Du vil også få innblikk i hvordan ForUM har jobbet opp mot klimaforhandlingene i Paris, med konkrete eksempler fra hvordan vi jobber i gruppene våre. I 2015 ble vårt mangeårige arbeid for å få oljefondet til å følge menneskerettighetene på alvor kronet med seier – vi snudde verdens største private investeringsfond! Det er en seier for sivilsamfunnet, og noe vi har jobbet hardt for over flere år. Du kan også lese hvordan vi har jobbet videre med implementeringen av Arms Trade Treaty og ikke minst om vårt internasjonale arbeid. God lesning!

Styret ser med bekymring på fremtidig finansiering og håper at ForUMs viktige arbeid vil få de midlene som trengs for å opprettholde høy kvalitet, koordinering og gjennomslagskraft av organisasjonenes felles prioriteringer. Et opplyst og kompetent sivilsamfunn med aktive og engasjerte organisasjoner er avgjørende i et demokrati og en verden som blir stadig mer avhengig av kloke hoder og opplyst debatt. ForUM ønsker å være en konstruktiv, tydelig og kravstor samarbeidspartner med myndighetene. Et slikt samarbeid mellom sivilt samfunn og myndighetene er en forutsetning for å nå ForUMs visjon:

Forum for utvikling og miljø arbeider for en demokratisk og fredelig verden, basert på rettferdig fordeling, solidaritet, menneskerettigheter og økologisk bæreevne.

Rune Arctander
Styreleder
Forum for utvikling og miljø

2015 – et fremgangsrikt år for ForUM

På tross av en usikker økonomisk situasjon var 2015 et viktig, aktivt og suksessfullt år for ForUM. Store internasjonale prosesser, mange aktive medlemsorganisasjoner, engasjerte enkeltpersoner og godt samarbeid er ord som oppsummerer arbeidet i året som gikk.

Antall aktive medlemsorganisasjoner holder seg på et høyt nivå, med en økning i aktiv deltagelse i to av gruppene. Det har blitt avholdt nesten 60 gruppe- eller styringsgruppemøter innenfor våre seks satsningsområder.

I det følgende kan du lese om noen av de viktigste problemstillingene vi jobbet mye med i 2015:

Agenda 2030

I 2015 forpliktet verdens ledere seg til å utrydde ekstrem fattigdom og sult, stanse klimaendringene og skape bærekraftig utvikling innen 2030 - i fredelige og rettferdige samfunn for alle. Det skjedde da FN vedtok en helhetlig og ambisiøs «Agenda 2030»: 17 nye bærekraftsmål som erstatter Tusenårsmålene, og Addis Abeba Action Agenda for Finansiering for utvikling.

ForUM fulgte begge FN-forhandlingene tett. I følge Utenriksdepartementet gjorde ForUM en uvurderlig innsats med å koordinere sivilsamfunnets innspill til myndighetene gjennom hele prosessen, og ved å gi viktige bidrag og konstruktive innspill. ForUM fremmet 12 skriftlige innspill i løpet av året og kommenterte tekstforslag fortløpende under forhandlingene, blandt annet som en del av den offisielle delegasjonen til Addis Abeba. ForUM la i begge prosessene til rette for tett kontakt og samarbeid mellom sivilsamfunn og politisk ledelse.

Vi bidro til økt kunnskap blant annet gjennom rapporter om finansiering for utvikling og samstemt utviklingspolitikk. For å skape oppmerksomhet om den nye agendaen informerte og mobiliserte vi sivilsamfunnet, arrangerte seminarer i Norge og holdt en «side-event» i FN om kapitalflukt. ForUM fikk mye oppmerksomhet i media i denne perioden.

–For å nå målene må vi ha aktive sivilsamfunn og her i Norge har dere en sterk stemme. Forum for utvikling og miljø har bidratt sterkt inn i utformingen av bærekraftsmålene, sa leder i UNDP, Helen Clark, da hun var i Oslo i anledning kvinnedagen.

Mer enn 20 av medlemsorganisasjonene engasjerte seg i arbeidet med agenda 2030, og vi samarbeidet også med ledende nordiske og internasjonale sivilsamfunnsorganisasjoner og -nettverk for bedre forståelse og gjennomslag.

Med høy menneskelig utvikling ligger Norge godt an til å nå mange av målene, men har også store utfordringer knyttet

“- For å nå målene må vi ha aktive sivilsamfunn og her i Norge har dere en sterk stemme. Forum for utvikling og miljø har bidratt sterkt inn i utformingen av bærekraftsmålene”

Helen Clark, leder av UNDP

Seniorrådgiver Kristina Fröberg under FN-forhandlingene om finansiering for utvikling i New York.

ForUMs seniorrådgiver Borghild Tønnesen-Krokan holder foredrag om bærekraftsmålene og Agenda 2030. Foto: UNDP Norge

til andre mål. Det gjelder særlig miljø, bærekraftig produksjon og forbruk. For å nå de ambisiøse Bærekraftsmålene trengs samstemthet, god rapportering, finansiering og bredt samarbeid på tvers av faggrenser og sektorer. Sammen med Fafo og CICERO startet derfor ForUM etableringen av et nytt Bærekraftsforum mot slutten av året, en ny arena for kunnskap og debatt om Agenda 2030, der sivilsamfunnet og andre sektorer inviteres med.

Gjennomslag i arbeidet med forhandlingene:

- Den norske delegasjonen ble en tydelig stemme for menneskerettighetene i forhandlingene, noe ForUM hadde oppfordret til.
- Norge, som tilrettela for forhandlingene om finansiering for utvikling, foreslo å finansiere utvikling gjennom blant annet langsiktig bistand, bærekraftige investeringer, rettferdig handel og gjeldsrevisjon, samt større finansiell åpenhet og nasjonale og globale tiltak mot skatteunndragelser og ulovlig kapitalflukt.
- For å lykkes med sistnevnte gikk et samlet Storting inn for bedre land-for-land-rapportering, noe ForUM og samarbeidspartnere hadde bedt om i dialog med politiske ledelse, embetsverket og Stortinget.

Utfordringer:

Arbeidet for å finansiere bærekraftig utvikling fikk et alvorlig tilbakeslag da Norge og andre land reduserte den langsiktige bistanden som følge av økte utgifter til flyktninger nasjonalt. Dette vil svekke arbeidet med å forstå, forebygge og redusere konflikt, fattigdom og katastrofer som mennesker flykter fra. Heldigvis ble flere av kuttforslagene reversert mot slutten av året.

Klima

Paris-avtalen fra klimatoppmøtet COP21 i desember betyr et viktig skifte i global klimapolitikk. Målene i avtalen er for svake og ligger for langt fram i tid, men det er første gang at alle verdens land forplikter seg til å gjøre det de

kan for å redusere klimagassutslippene. Det er også første gang at det kommer på plass en avtale som sier at utviklingsland skal motta økende støtte til klimatiltak i årene etter 2020, og at man skal tilstrebe en balanse mellom støtte til tilpasning og til utslippsreduksjoner.

Klimagruppa har vært en av de mest aktive i ForUM i 2015 med hele 16 organisasjoner representert. ForUMs grupper møtes jevnlig, diskuterer seg frem til felles innspill til myndigheter eller felles ståsted i internasjonale prosesser. I de internasjonale klimaforhandlingene har ForUMs rådgiver tilrettelagt for samhandling og informasjonsutveksling mellom forskjellige deler av sivilsamfunnet og de offisielle norske delegasjonene.

Organisasjonenes mål med arbeidet i COP 21 var først og fremst å bidra til å skape press for en sterk norsk innsats i forhandlingene. Sivilsamfunnets mål om økt innsats for å få ned hjemlige utslipp fikk bra gjennomslag. Norges store og aktive delegasjon under klimaforhandlingene har hatt god dialog med ForUM og sivilsamfunnet gjennom hele prosessen. ForUMs innspill har bidratt til å gjøre norske posisjoner så gode som de til slutt ble.

Gjennomslag i arbeidet med forhandlingene:

- Press fra ForUM om økte bevilgninger til klimatilpasning ble hørt og reflektert i budsjettet for 2015.
- Forpliktelsen som ble gitt i klimaforhandlingene om at norsk bidrag til REDD+ skulle opprettholdes etter 2020, og at 400 millioner skal gå til Det grønne klimafondet, er resultater av at sivilsamfunnet har presset på for større norsk ansvarlighet og klimafinansiering.

Utfordring:

ForUM-felleskapets innsats for å få inn menneskerettigheter i Paris-avtalen fikk lite gehør hos myndighetene og Norges rolle bidro til å fremme USA og Kinas ønsker om et underordnet menneskerettighetsfokus.

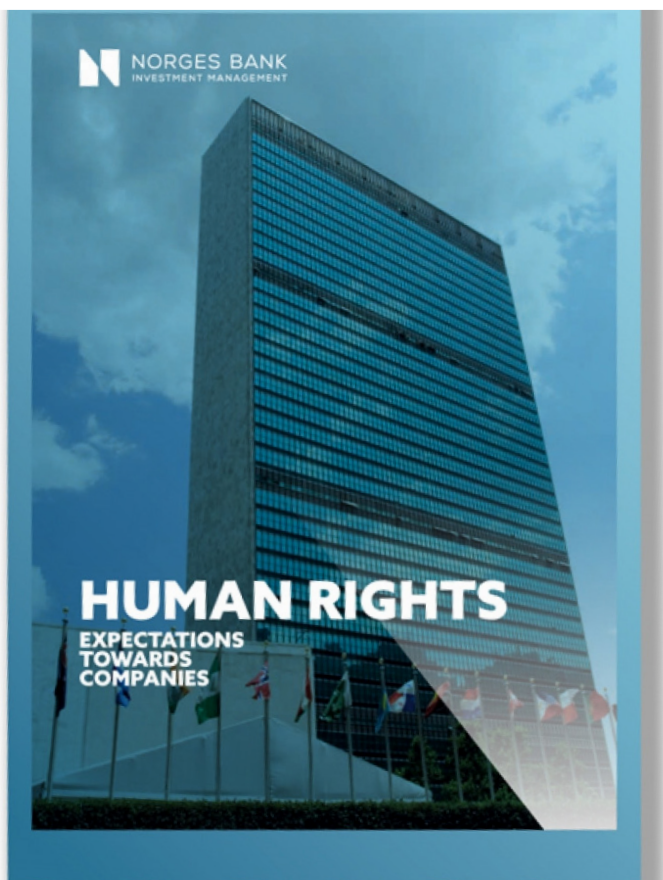
Oljefondet – fra brems til pådriver

2015 ble et historisk år der organisasjonenes arbeid med Statens pensjonsfond utland (SPU / «oljefondet») ble kronet med en viktig seier. SPU har gått fra å være en internasjonal bremsekloss til å bli et foregangsfond som stiller klare forventninger til at menneskerettighetene følges i alle 9000 selskaper fondet har investert i. ForUMs arbeid endrer verden: vi fikk oljefondet til å snu!

ForUM-felleskapet har de siste årene jobbet mye med å styrke den etiske forvaltningen i SPU. Det var en økende bekymring for at utviklingen gikk i feil retning, som førte til at ForUM i 2011 klaget SPU inn for brudd på OECDs retningslinjer for investeringen i det koreanske selskapet POSCO. I 2013 resulterte klagesaken i en grundig og omfattende kritikk fra det norske OECD-kontaktpunktet mot Norges Bank Investment Management (NBIM) som forvalter SPU. Kritikken gikk særlig på manglende åpen-

**“ForUMs arbeid
endrer verden: vi fikk
oljefondet til å snu! ”**

Stor seier for sivilsamfunnet: oljefondet skal ta hensyn til menneskerettighetene i sine investeringer.

het og passivt etisk eierskap og gir klare anbefalinger om å styrke arbeidet med menneskerettigheter. Også FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og FNs høykommissær for menneskerettigheter konkluderte med at SPU har et klart sosialt og miljømessig ansvar for investeringene de foretar. FN-komiteen presenterte en rekke anbefalinger for norsk oppfølging.

I 2015 har målet vært å få NBIM til å utarbeide et forventningsdokument om menneskerettigheter. I et samarbeid med tre medlemsorganisasjoner (Norsk Folkehjelp, SAIH og Regnskogfondet) prioriterte ForUM å jobbe tett med Stortingets finanskomité for å få dem til å legge press på Finansdepartementet og Norges Bank. Vi har hatt flere møter med politikere fra alle partier og deltatt på høring, der vi fra sivilsamfunnet hadde et felles innlegg.

I samarbeid med saksordfører Torstein Tvedt Solberg (Ap) arrangerte vi et internasjonalt stortingsseminar som tydeliggjorde hvordan finansielle investorer kan og bør integrere menneskerettigheter i sitt investeringsarbeid. På seminaret innledet representanter fra Etikkrådet, Institute for Human Rights and Business, det svenske Etikkrådet og UNI Global Union. Arbeidet resulterte i at en samlet finanskomite stilte seg bak merknaden om et forventningsdokument om menneskerettigheter.

Som saksordfører Torstein Tvedt Solberg (Ap) sa i en e-post da den gledelige nyheten kom:

“Uten deres utrettelige innsats hadde ikke dagens nyhet om et forventningsdokument på menneskerettigheter blitt en realitet! Gratulerer!!”

Etter invitasjon fra Norges Bank var ForUM med i arbeidet for å utvikle selve dokumentet. Resultatet så vi først i februar 2016: et tydelig og godt forventningsdokument, forankret i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP). Prinsippene etablerer at selskaper har et ansvar for å respektere menneskerettighetene, og et ansvar for å forhindre brudd på menneskerettigheter.

Dokumentet tydeliggjør bankens forventninger til at menneskerettighetene skal respekteres i alle de 9000 selskapene fondet har investert i, samt deres underleverandører. Dette skal rapporteres på, og inkluderes i strategier og planverk. At verdens største statlige investeringsfond tar menneskerettighetene på alvor gir en viktig signaleffekt i resten av verden.

Et punkt der vi ikke har fått gjennomslag er at urfolks rettigheter ikke har blitt nevnt spesifikt. Erfaring tilsier at investeringer i naturressurser svært ofte bryter med urfolks rettigheter.

Håpet er at selv om urfolksrettigheter ikke står nevnt spesifikt i dokumentet, så vil Norges Bank likevel framheve dette viktige prinsippet i sin dialog med selskapene det gjelder.

“Uten deres utrettelige innsats hadde ikke dagens nyhet om et forventningsdokument på menneskerettigheter blitt en realitet! Gratulerer!!”

Torstein Tvedt Solberg (Ap)

Våpenhandel

En annen viktig milepæl for ForUM i året som gikk var at verdens første våpenhandelsavtale (ATT) trådte i kraft ved årsskiftet 2014/2015, etter kampanje i mer enn et tiår anført av globale Control Arms der ForUM er styremedlem. I 2015 arbeidet ForUM for bedre oppslutning og implementering av FN-avtalen for å redusere lidelser. Global våpenkontroll er fremdeles alt for dårlig, noe blant annet Amnesty viste i en rapport fra desember 2015.

Norge har ratifisert ATT og var på første statspartsmøte i 2015 pådriver for god implementering. Likevel ønsket ikke UD å innlemme ATTs forbudsbestemmelser i norsk lov. Den årlige Stortingsmeldingen viste dessuten at Norge fortsatte med å eksportere militærmateriell til undertrykkende regimer som Saudi-Arabia, som i 2015 også ledet bombingen av Jemen. Sammen med medlemmer og i kontakt med myndigheter, parlamentarikere, media og eksperter fortsatte ForUM å arbeide for å stanse denne praksisen, samt styrke generell kontroll og åpenhet.

Matsikkerhet

Vårt arbeid rettet mot å sikre en større norsk prioritering på matsikkerhet i norsk utviklingspolitikk fikk flere tilbakefall i 2015. Til tross for koordinert lobbyarbeid gjennom året rettet mot myndigheter og enkelte politiske partier, ble det bestemt fra politisk hold at regjeringens strategi for matsikkerhet i et klimaperspektiv, som løper ut i 2015, ikke vil bli videreført i noen form. Samtidig ble andelen penger bevilget over utviklingsbudsjettet til matsikkerhetsformål, som allerede er svært lav, ytterligere kuttet i behandlingen av statsbudsjettet for 2016.

En positiv ting på temaet var at ForUM og Norad i samarbeid fikk gjenopprettet det norske Matsikkerhetsforumet. Forumet er en arena for debatt og diskusjon om matsikkerhetsspørsmål. Det ble arrangert tre møter i løpet av året.

Handel

I 2015 rettet ForUM fokus på årets forhandlinger i Verdens handelsorganisasjon (WTO). Det var knyttet stort håp til at ministermøtet i Nairobi i desember skulle levere på viktige krav som utviklingsland har hatt i 14 år. Utfallet var dessverre skuffende. Bortsett fra at man klarte å bevare WTO som et globalt forhandlingsforum for handelspolitikk, var multilateralismen i stor grad fraværende.

Spørsmålet om framtiden til Doha-runden, den såkalte utviklingsrunden som gir forrang til utviklingslandenes interesser, ble det ikke enighet om. For første gang siden 2001 ble Doha-mandatet ikke bekreftet og WTOs medlemmer forpliktet seg heller til videre forhandlinger om temaene fra Doha-runden. På den mer positive siden, kom et omfattende vedtak om forbud mot eksportsubsidier, noe ForUM har jobbet lenge for. En gruppe på syv medlemsorganisasjoner hadde dialog med norske myndigheter gjennom året. ForUM ble også representert i den norske delegasjonen.

Hvert år tappes u-land for milliarder som havner i skatteparadis. Under de norske FN-forhandlingene om Finansiering for utvikling foreslo en rekke land og sivilsamfunn inkludert ForUM opprettelse av et mellomstatlig skatteorgan der også fattige land har en plass ved bordet.

Internasjonalt samarbeid

ForUM deltar aktivt i internasjonale sivilsamfunnsnettverk med sikte på informasjonsutveksling og samarbeid om felles politikk og koordinert påvirkningsarbeid. De viktigste har i 2015 vært: Control Arms Coalition, OECD Watch, CAN International and CAN Europe, European Coalition for Corporate Justice (ECCJ), Eurodad og Beyond 2015.

ForUM har også gitt finansiell støtte til aktiviteter rettet mot å styrke sør-representanternes deltagelse i internasjonalt policy- og påvirkningsarbeid. ForUM har også lagt til rette for møter mellom Sør-representanter og norske delegasjoner i forbindelse med internasjonale møter.

Støtte til OECD Watch delfinansierte det internasjonale medlemsmøtet i Kambodsja i mars. OECD Watch jobber for å støtte opp under sivil samfunns aktiviteter rettet mot OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper og har 80 medlemsorganisasjoner i 45 land. De internasjonale møtene utvikler planer for påvirkningsarbeid og har som mål å utvide og videreutvikle organisasjoner og nå ut til flere samarbeidspartnere.

ForUM inngikk en ny ettårig avtale med den indiske miljø- og rettighetsorganisasjonen Cividep. Dette

var en oppfølging av en workshop i 2014 for indiske sivilsamfunnsorganisasjoner om de ulike klagemekanismene som er tilgjengelige for indiske organisasjoner. I 2015 gikk støtten til å styrke kapasiteten til tre grupper grasrotaktivister slik at de vil kunne ta i bruk klagemekanismene. Gruppene arbeider med lokalsamfunn berørt av utvinning av bauxitt (Orissa), utvinning av uran (Chhattisgarh) og med teplantasjearbeidere (Assam). Som en del av samarbeidet ble det utarbeidet en rapport om leverandørkjeder hos teplantasjene i Assam. Lokalsamfunnene som er målgruppen for samarbeidet tilhører noen av de fattigste delene av India, hvor det bor flere urbefolkningsgrupper.

ForUMs avtale med Climate Action Network (CAN) for å støtte styrkingen av CAN i Sør fortsatte i 2015. Støtten har som formål å bidra til at sivilsamfunn i Sør-Afrika, Sørøst-Asia og Stillehavet får styrket sine evner til å utforme politikk og påvirke nasjonale beslutningstakere på en mer effektiv måte enn i dag. Fire representanter deltok på klimatoppmøte i Paris i desember. En av disse var leder for en større ungdomsdelegasjon fra Malaysia.

Etter at den nye internasjonale våpenhandelsavtalen (ATI) trådte i kraft i desember 2014 gikk samarbeidsavtalen med Control Arms Coalition over til å fokusere på universalisering av avtalen og styrking av nettverk i sør på nasjonalt plan.

ForUM bidro til at representanter fra sivilsamfunnsorganisasjoner i sør fikk delta på toppmøte om finansiering for utvikling (FFD3) i Addis Abeba i juli, klimatoppmøtet COP21 i Paris i desember og på African Youth Conference on Climate Change (AfriYOCC) i Victoria Falls i oktober.

Støtte fra ForUM gjorde det mulig for fire ungdom fra Kenya å delta på den store klimakonferansen for ungdom i Zimbabwe; African Youth Conference on Climate Change. Foto: C. C. Omondi Okwany

ForUM som endringsaktør og kompetansebygger

ForUM deltar aktivt i den offentlige debatten. Sammen med medlemmene utformer vi høringsinnspill og andre innspill til politikk-utforming både nasjonalt og internasjonalt. ForUM har overrakt 32 høringsinnspill til norske beslutningstakere og deltatt på syv høringer på Stortinget i løpet av 2015.

ForUM arrangerer også seminarer, debatter og andre møter for å skape oppmerksomhet om sakene vi jobber med. ForUM har arrangert 25 seminarer, debatter, konferanser og kurs i løpet av året som gikk, samt bidratt på 13 arrangert av medlemsorganisasjonene og andre.

Rapporter

ForUM fikk laget rapporten “Making financing for development more accountable?” fra Centre for Research on Multinational Corporations (SOMO) i Nederland. Rapporten tar for seg hvordan strengere krav må stilles til næringslivet når verdens ledere skal bestemme hvordan finansiering for å utrydde global fattigdom og bremse klimaendringene skal foregå. Rapporten ble presentert under det andre forhandlingsmøte for Finansiering for utvikling (FFD) i New York i april.

Rapporten “Development beyond aid: Global challenges and national reform” ble bestilt fra Fridtjof Nansens institutt. Den tar for seg i hvilken grad norsk utviklingspolitikk kan kalles samstemt og kommer med en rekke anbefalinger om institusjonelle reformer som kan fremme samstemt utviklingspolitikk. Rapporten ble overrakt Utenriksdepartementet i et møte med politisk ledelse i april og ble presentert på et arrangement under Arendalsuka i august.

Delegasjonsdeltakelse

Som en del av det internasjonale arbeidet har ForUM vært representert i flere offisielle norske delegasjoner:

- FNs klimaforhandlinger: Naturvernforbundet/Regnskogfondet representerte ForUM i Norges delegasjon til fire forhandlingsmøter under UNFCCC-prosessen, inkl. COP21 i Paris.
- FAO konferanse, Roma, juni: Utviklingsfondet representerte ForUM i den norske delegasjonen.
- Financing for Development (FFD3), Addis Abeba, juli: Seniorrådgiver fra ForUM deltok i den norske delegasjonen.
- WTOs 10. ministermøte, Nairobi, desember: Latin-amerikagruppene i Norge representerte ForUM.

ForUM arrangerte 25 debatter og seminarer i løpet av 2015. Her fra fjorårets årsmøte. Foto: Ida Gilbert

“ ForUM har overrakt 32 høringsinnspill til norske beslutningstakere og deltatt på syv høringer på Stortinget i løpet av 2015”

Styrets beretning 2015

Styret har i 2015 hatt seks ordinære styremøter og behandlet 59 saker. Det foreligger styreprotokoll for møtene.

Styrets arbeid ble preget av usikkerhet rundt utbetaling av støtte fra Norad, som ga en anstrengt likviditet første halvår. Norads nedtrapping av støtte til ForUM både i 2016 og 2017, samt usikkerhet rundt informasjonsstøtten, gjorde at styret har behandlet muligheter for nye finansieringskilder.

Jørn Wichne Pedersen trakk seg fra ForUMs styre september 2015, og Mari Gjengedal rykket opp fra første vara til fast møtende ut styreperioden. På fullmakt fra Årsmøtet 2015 ble styret supplert med Nicklas Paulsen Viki som 2. vara til styret.

Økonomi

2015 var første år i ny treårig rammeavtale med Norad for det tematiske arbeidet, og Forum fikk en nedgang i støtten på 640 000 første år. Rammeavtalen vil i 2016 bli ytterligere redusert til 5 500 000 og ned til 5 000 000 i 2017. Informasjonsstøtten ble videreført med 800 000 som i 2014. ForUM har derfor måttet redusere antall årsverk og aktivitet noe.

Klima- og Miljødepartementet har i 2015 bidratt med kr 450.000, mens momskompensasjonen var på kr 447.255. Kontingentinntektene økte med rundt 50 000 i 2015 etter at kontingenten ble økt for de største organisasjonene.

Regnskapet for 2015 viser et overskudd på kr 23 014,- noe som gir en fri egenkapital ved utgangen av 2015 på kr 2196 016,-. Dette gir en sikkerhet ved et eventuelt fall i inntektene, og sikrer en god likviditet gjennom året.

Regnskapet føres av TS Økonomi ved aut. regnskapsfører Tore Skarvang, og revideres av Skagerak Revisjon ved statsautorisert revisor Einar Johansen. Det vises forøvrig til revidert regnskap som ligger som vedlegg til årsmeldingen. Fylligere informasjon fås i ForUMs resultatrapporter til Norad.

Sekretariatet

ForUMs lokaler i Storgata 11 er en del av et kontorfellesskap med beslektete organisasjoner, noe som bidrar til et stimulerende arbeidsmiljø.

Sekretariatet besto i 2015 av:

Andrew Preston, daglig leder

Rolf Wermundsen, kontorleder

Gunn Johnsen, resepsjonist (deles med FOKUS)

Arvid Solheim, seniorrådgiver

Borghild Tønnessen-Krokan, seniorrådgiver

Ida Marie Haugen Gilbert, informasjonsansvarlig (vikar til 31. mai)

Gunhild Ørstavik, seniorrådgiver (permisjon fra august 2015)

Kristina Fröberg, seniorrådgiver (vikar, permisjon fra august 2015)

Siri Luthen, seniorrådgiver (til september 2015)

I tillegg har Mari Gjengedal fra Spire, og Heidi Lundeberg fra Latin- Amerikagruppene i Norge, vært ansatt på kontrakt for å lede arbeidet med matsikkerhet og World Trade Organisations tiende ministerkonferanse.

Kirsten Sandberg Natvig ble i 2015 ansatt som vikar som seniorrådgiver i 50 % stilling, og tiltrådte 1. januar 2016, mens Ane Schjolden, som har hatt permisjon fra ForUM, i 2015 sa opp sin stilling.

I 2015 utførte ForUM sekretariatet i alt 7,33 årsverk. Ved årsskiftet har ForUM 6 stillingshjemler og 5 årsverk.

Sykefraværet gikk noe opp, til 3,35 %, dette er fremdeles svært lavt.

Alle ansatte i ForUM har undertegnet etiske retningslinjer for ansatte og representanter for ForUM. Disse skal være en rettleider for etisk gode beslutninger og god og ansvarlig atferd i arbeid for ForUM.

Tariffavtale

Forum er medlem av Hovedorganisasjonen Virke, og bundet til tariffavtale gjennom "Landsoverenskomst for virksomheter". Pensjonsavtale med AFP for de ansatte er tegnet i Statens Pensjonskasse.

Det etterstrebes lik rett og mulighet for den enkelte ansatte, uavhengig av kjønn. Det etterstrebes lik rett og mulighet for den enkelte ansatte uavhengig av kjønn, både når det gjelder lønnsnivå og kompetanseheving, permisjonsuttak, individuelt tilpasset arbeidstid og mulighet for hjemmekontor.

Utover bestemmelsene i tariffavtalen har ForUM en framforhandlet lønnspolitikk med en egen lønnsplan med regulert opprykk. En egen personalhåndbok gir oversikt over betingelser og ytelser.

Oslo, 10. mars 2016

Rune Arctander
(FN-Sambandet)
Styrets leder

Beate Thoresen
(Norsk Folkehjelp)
Styrets nestleder

Hedda Bryn Langemyr
(Norges Fredsråd)

Jørn Lemvik
(Digni)

Aina Østreng
(Caritas)

Siri O Kvalø
(Utviklingsfondet)

Jonas Holmqvist
(FIVAS)

Mari Gjengedal
(Spire)

Borghild Tønnessen-Krokan
(Ansatt representant)

Varamedlemmer: Diego Vaula Foss (Changemaker) og Nicklas Poulsen Viki (SAIH).

Årsregnskap for Forum for utvikling og miljø 2015

	Inngående balanse 31.12.2014	Utgående balanse 31.12.2015	Noter
Eiendeler			
Bankinnskudd	4 048 392,29	3 496 166,29	1)
Utestående fordringer	132 576,65	210 273,26	
Sum eiendeler	4 180 968,94	3 706 439,55	
Gjeld			
Leverandørgjeld / foretatte trekk	657 003,90	617 653,04	
Annen kortsiktig gjeld	1 350 962,91	892 769,91	6)
Sum gjeld	2 007 966,81	1 510 422,95	
Egenkapital			
Annen egenkapital	2 173 002,13	2 173 002,13	
Årets resultat		23 014,47	
Sum egenkapital	2 173 002,13	2 196 016,60	
Sum egenkapital og gjeld	4 180 968,94	3 706 439,55	

Andrew Preston, daglig leder

Rolf Wermundsen, kontorleder

Godkjent av ForUMs styre 2015 - 2016, 10. mars 2016

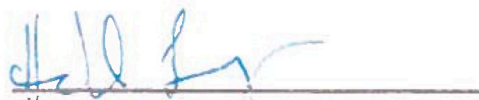
Rune Arctander

Beate Thoresen, nestleder

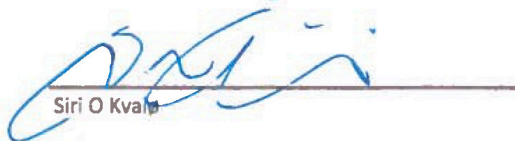
Aina Østreng

Hædda Bryn Langemyr

Jørn Lemvik

Siri O Kvalø

Jonas Holmqvist

Mari Gjengedal

Borghild Tønnessen-Krokan
Ansattrepresentant

	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Noter	2014	2013
INNETEKTER:					
Inntekter, Norad programarbeid					
Norad	6 100 000	6 100 000		6 740 000	6 626 628
Klima- og miljødepartementet	450 000	450 000		478 000	527 730
Utenriksdepartementet	319 810	375 000		17 799	0
	6 869 810	6 925 000		7 235 799	7 154 358
Norad, Informasjon	738 623	800 000		800 000	1 031 990
Kontingenter	282 500	230 000		226 558	240 500
Annen støtte	451 710	450 000	2)	546 915	580 509
Andre inntekter	53 500	55 000		65 245	
Sum inntekter	8 396 143	8 460 000		8 874 518	9 007 357
KOSTNADER:					
NORAD PROGRAMOMRÅDER (hovedavtale)					
Norge som investor					
Direkte lønnskostnader	1 228 967	1 249 000			
Aktiviteter	369 257	458 500	3)		
Direkte driftskostnader	454 641	425 000			
	2 052 866	2 132 500			
Internasjonale prosesser, bærekraftig utvikling				Samlet for Norad programmene	
Direkte lønnskostnader	2 150 202	2 087 000		3 160 132	3 305 923
Aktivitetskostnader	1 244 129	1 122 500	3)	1 688 986	1 020 304
Aktivitetskostnader, FfD (UD finans.)	212 510	285 000	3)		
Lønnskostnader, FfD	95 000	90 000			
Dir. driftskostnader	800 156	741 000		1 007 000	961 708
	4 501 996	4 325 500		5 856 118	5 287 936
Samstemt utviklingspolitikk					
Direkte lønnskostnader	68 197	176 000			
Aktivitetskostnader	-10 093	30 000	3)		
Dir. driftskostnader	19 840	60 000			
	77 944	266 000			
ADMINISTRASJON					
Indirekte lønn	672 296	635 000	4)	1 411 058	1 337 411
Indirekte driftskostnader	241 693	216 000	5)	570 469	525 678
Styret			5)	40 652	49 942
	913 988	851 000		2 022 179	1 913 031
SUM Norad programmer (hovedavtale)					
Direkte og indirekte lønnskostnader	4 214 661	4 237 000		4 571 189	4 643 334
Aktivitetskostnader	1 815 803	1 896 000		1 688 986	1 020 304
Direkte og indirekte driftskostnader	1 516 330	1 442 000		1 618 121	1 537 328
	7 546 794	7 575 000		7 878 297	7 200 966
INFORMASJON (Norad)					
Lønnskostnader	520 901	608 000		633 824	537 518
Aktiviteter/tiltak (Norad ramme)	161 838	152 000		199 335	418 473
Andel adm/drift	55 884	40 000		60 999	75 999
	738 623	800 000		894 158	1 031 990
EGNE AKTIVITETER					
Annet, Informasjon (ikke Norad)	34 230			62 695	34 081
Styret	49 026	35 000			
	83 256	35 000		62 695	34 081
KAMPANJER MED / AV ANDRE ENN ForUM					
Robin Hood skatt kampanje			6)	938	36 976
Klimavalg 2013	4 455			100 764	1 809
	4 455			101 702	38 785
SUM KOSTNADER	8 373 128	8 410 000		8 936 851	8 305 823
OVERSKUDD / UNDERSKUDD	23 014	50 000		-62 334	701 535

Noter:

1) Herav depositum husleie kr 180.651,68

2) Inkluderer momskompensasjon som i 2015 var kr 447.255, mot kr 445 427,- i 2014. Inntekter til Klimavalgalliansen (overført fra 2014) inntektsført med kr 4.455,-. ForUM bidrar i Klimavalgalliansen, blant annet med regnskapsførsel. Kampanjens økonomi er derfor inkludert i ForUMs regnskaper.

3) <u>Fordeling av tematiske midler</u>	<u>Regnskap</u>
Handel og WTO	54 558
Klima og miljø	337 950
Norge som investor	220 528
Matsikkerhet	36 364
Fred og menneskelig sikkerhet	49 263
FNs nye bærekraftsmål (inkl UD-finansierte aktiv.)	583 253
Andre tema, tversgående	-10 093
Sum	<u>1 271 824</u>
Sørmidler	<u>543 979</u>
Sum	<u>1 815 803</u>

4) Fra 2014 til 2015 er regnskapsføringen av administrasjonskostnader endret. Fra 2015 fordeles administrativ lønn og driftskostnader ut på program-områdene ut fra en beregnet fordelingsnøkkel.

5) Honorarer og lønn daglig leder 2015:
Lønn og ytelser til daglig leder var kr 593.770,-. Styreleder honoreres med kr 25.000,-
Revisor kostnadsført med kr 84.047,- (hvorav annen bistand er kr 19.344,-)

6) De to kampanjene har egen, ekstern finansiering. ForUM fører regnskap, og kampanjene framkommer derfor i ForUMs regnskaper. For 2015 er inntektsført kr 4.455,-. I balansen er det gjort øremerkete avsetninger for ubrukte midler med kr 19,568.16 (Robin Hood skatt kampanjen) og kr 106,522.32 (Klimavalgalliansen)

Til årsmøtet i

Forum for Utvikling og Miljø

Medlem av Den norske Revisorforening

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for foreningen Forum for Utvikling og Miljø som viser et overskudd på kr 23 014. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for foreningens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av foreningens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til foreningen Forum for Utvikling og Miljø per 31. desember 2015 og av resultater for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av foreningens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

RISØR, 10. mars 2016

Revisjon Skagerrak AS

Einar Johansen
registrert revisor

ForUMs arbeidsgrupper i 2015

Agenda 2030

Rådgivere: Kristina Frøberg / Borghild Tønnesen-Krokan (ForUM.)

Deltakere: Amnesty, Atlas-alliansen, Care Norge, Changemaker, FN-sambandet, FOKUS, Forut, Kirkens Nødhjelp, KFUK-KFUM Global, Norsk Folkehjelp, Redd Barna, Regnskogfondet, PWYP, SAIH, SLUG, Tax Justice Network, Sex & Politikk, UNICEF, Utviklingsfondet, WWF- Norge.

Klima

Rådgiver: Arvid Solheim (ForUM)

Deltakere: Besteforeldrenes Klimaaksjon, Care Norge, Caritas, Changemaker, Digni, Flyktninghjelpen, IKFF, KFUK/KFUM Global, Kirkens Nødhjelp, Mellomkirkelig Råd, Norges Naturvernforbund, Redd Barna, Regnskogfondet, Spire, Utviklingsfondet, WWF-Norge.

Våpenhandel

Rådgiver: Borghild Tønnesen-Krokan (ForUM)

Deltakere: Amnesty International Norge, Changemaker, IKFF, Kirkelig fredsplattform, Norges Fredslag, Norges Røde Kors, PRIO, Redd Barna.

Handel

Koordinator: Heidi Lundeberg (Latin-Amerikagruppene i Norge)

Deltakere: Attac, Changemaker, Fellesrådet for Afrika, For Velferdsstaten, Kirkens Nødhjelp, Spire, Utviklingsfondet.

Norge som investor

Rådgivere: Siri Luthen / Gunhild Ørstavik (ForUM)

Deltakere: Amnesty Norge, Care Norge, Caritas, Changemaker, Den norske Burmakomité, Fellesrådet for Afrika, FIAN Norge, FIVAS, Framtiden i våre hender, FOKUS, Forut, IKFF, KFUK-KFUM Global, Kirkens Nødhjelp, Latin-Amerikagruppene i Norge, Norges Naturvernforbund, Norges vel, Norsk Folkehjelp, Plan Norge, Redd Barna, Regnskogfondet, SAIH, SLUG, Spire, Støttekomiteen for Vest-Sahara, WWF-Norge.

Matsikkerhet

Koordinator: Mari Gjengedal (Spire)

Deltakere: ADRA, Care, Caritas, FIAN, Norges vel, Redd barna, Spire, Utviklingsfondet.

ForUMs medlemmer:

ADRA Norge • Amnesty International Norge • Atlas-alliansen • Attac Norge • Besteforeldrenes Klimaaksjon * • Care Norge • Caritas • Changemaker • Digni • Fairtrade Norge • Fellesrådet for Afrika • FIAN Norge • FIVAS • FN-Sambandet • FORUT • Framtiden i våre hender – (FIVH) • Holistisk Forbund • Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF) • KFUK-KFUM Global • Kirkens Nødhjelp • Kristne Arbeidere • Latin-Amerikagruppene i Norge, LAG • Mellomkirkelig Råd • Miljøagentene • Nei til Atomvåpen • Norges Fredslag • Norges Fredsråd • Norges Naturvernforbund (NNV) • Norsk Folkehjelp • Oikos – Økologisk Norge • Plan Norge • PRESS • Redd Barna • Regnskogfondet • SABIMA • SAIH • SLUG – Slett U-landsgjelda • Spire • Strømmestiftelsen • Støttekomiteen for Vest-Sahara • Tørrlandskoordineringsgruppen (TKG) • Utviklingsfondet • Vennskap Nord/Sør • WWF-Norge

Støttemedlemmer:

Human-Etisk Forbund • Norsk Bonde og Småbrukarlag • Stiftelsen Korsvei • Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF)

* Innmeldt i 2015, skal godkjennes på Årsmøtet 2016

Forum for utvikling og miljø består av 48 norske organisasjoner og er et religiøst og partipolitisk uavhengig forum. Vår visjon er en demokratisk og fredelig verden, basert på rettferdig fordeling, solidaritet, menneskerettigheter og økologisk bæreevne.